בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 58464-12-12 פ' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי - מחוז חיפה ואח
ות"ע 61142-12-12

בפני כבוד השופטת ענבל קצב-קרן

בעניין: **עיזבון המנוח פ'**

המבקשים
1. א.
ע"י ב"כ עוה"ד ראיד אבו פול
2. מ.
3. ש.
4. ח.
5. ג.
ע"י ב"כ עוה"ד עירון מנחם

נגד

המתנגדים
1. ע.
ע"י ב"כ עוה"ד אלפר סאדר
2. מ.פ
ע"י ב"כ עוה"ד מוחמד סמאר
3. מ.פ.מ
ע"י ב"כ עוה"ד מרדכי עמוס

<u>פסק דין</u>

בפני בקשת המבקשים לקיום צוואת (בעדים) המנוח **פ'** מיום 21.5.2012 (להלן: "**המנוח**" ו"**הצוואה**").

המנוח נפטר ביום 25.6.12.

הצוואה נערכה בשפה הערבית (תרגום הצוואה צורף לבקשה למתן צו) והעדים לה – עו"ד ג.ט וגב' ט. הצוואה הופקדה אצל הרשם לענייני ירושה, סמוך לאחר עריכתה.

למנוח 9 ילדים מאשתו הראשונה (למתנגדת 1 ולמנוח לא נולדו ילדים משותפים):- מ., ש., מ.פ., א.ח, ע.פ, א.פ.מ, מ.ג., א. וא.ס.

הוגשה התנגדות המתנגדים: המתנגדת 1 אשתו של המנוח והמתנגדים 2 ו-3 ילדיו, למתן הצו.
ב"כ היועמ"ש הודיע כי נוכח היות הצדדים בגירים ומיוצגים אין בדעתו לקחת חלק בהליכים אלו.

עפ"י הצוואה ציווה המנוח:-

את הקומה הראשונה בבית המגורים (בן ארבע קומות) הבנוי על חלקה X גוש Y (להלן: "**הנכס**") לבנו א.

את הקומה השנייה – לנכדו, ח.

את הקומה השלישית – לבנו, ש.

את הקומה הרביעית – לנכדו, ג.
את החלק בקומה הראשונה בה התגורר המנוח – לנכד, ג.
את הבית העתיק הבנוי על חלקה Z גוש V לילדיו, את הבית בו גר הבן מ.פ. ושטח האדמה שלפניו לבעלותו, את הבית בו גר בנו ע.פ. ושטח האדמה שלפניו לבעלותו.
ואת יתר רכושו לילדיו ולנכדיו, המפורטים בסעיף 4 לצוואה, בחלקים שווים ביניהם.
כן מינה המנוח בצוואתו, כמנהל עיזבון את עו"ד ג.ט.
לגב' ע.ח.ח, אשתו, הבהיר המנוח כי אינו מותיר דבר וזאת בשל התנהגותה.

ההליך המשפטי

בעניינם של הצדדים התנהלו דיוני ק"מ:- ביום 6.1.14, ביום 17.12.14 וביום 8.5.17.
במהלך ההליכים ניתנו צווי גילוי מסמכים לרבות מסמכים רפואיים הנוגעים למנוח ומסמכים הנוגעים להליכים נוספים שהתנהלו בבית המשפט ו/או בביה"ד בעניינו של המנוח.
מאת המבקשים הוגשו תצהיריהם של: א., עו"ד ג.ט., גב' ט., מר ע.מ.פ, מר א.א.פ., מ., ש. (תצהירו הוצא מהתיק ביום 4.2.19), ע.פ.
מאת המתנגדים הוגשו תצהיריהם של מ.ג., ע. ומ.פ.

בדיון שהתקיים ביום 13.11.2017 נחקר המבקש 1, מר א., ומר ע.מ.פ.
בדיון ביום 21.11.2017 נחקרו המתנגדים: מ.פ. וגב' מ.פ.מ.
בדיון נוסף שהתקיים ביום 22.2.18 נחקרה המתנגדת 1, ע..
בדיון נוסף שהתקיים ביום 10.5.2018 נחקרו: חוקרת משטרת ישראל גב' נ., ע.פ. ומ.
בדיון נוסף שהתקיים ביום 18.12.2018, נחקרה שוב החוקרת גב' נ.
דיון נוסף התקיים ביום 4.2.2019.
ביום 4.4.19 נחקר מומחה בית המשפט, עו"ד יונתן נפתלי והוא שב ונחקר, לבקשת ב"כ המבקש 1 בדיון נוסף שהתקיים ביום 23.1.20.
סיכומי הצדדים הוגשו.

יצוין כי דיוני הוכחות רבים שנקבעו בתיק נדחו שוב ושוב בשל אי קיום הוראות ביה"מ לרבות צירוף צדדים נדרשים, הגשת תצהירים וכיו"ב- התנהלות אשר הובילה להתארכות ההליכים.

ביום 27.12.21, ניתן צו מניעה זמני האוסר לבצע דיספוזיציה בנכסי העיזבון, אשר הפך קבוע (עד החלטה אחרת) ביום 6.1.14 (ת"ע 56243-12-12).
אציין כי ביום 12.5.13 הוריתי על צירוף הנאמן על נכסי מר מ. עו"ד נפתלי נשר (עפ"י החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה בתיק פש"ר -----).

תמצית טענות המתנגדת 1 :-

1. לטענת המתנגדת 1, כאמור הצוואה מזויפת.

2. לטענתה, נוכח הטענה בדבר זיוף, נטל השכנוע להוכחת אמיתות וכשירות הצוואה, מוטל על מבקשי הקיום ומידת ההוכחה הנדרשת הינה מעבר לכל ספק סביר (ע"א 2032/06 ע"א 5293/90). לטענתה, המבקשים לא הציגו ולו ראשית ראיה לקיום צוואה, כי אכן המנוח חתם על צוואה. לטענתה, הראיות שהונחו מובילות למסקנה אחת ויחידה – כי אין כל אמת בגרסת המבקשים. הוכח לטענתה, כי המבקשים עשו קנוניה אחת, על מנת לגזול ממנה את זכויותיה בירושת בעלה ולעשוק חלק מהיורשים ולשם כך פעלו לזיוף מסמך שנקרא על ידם צוואה.

3. לטענתה, נישאה למנוח ביום 14.4.2002 וחיה עימו תחת קורת גג משותפת מאז נישואיהם ועד לפטירתו. לטענתה, ביום 1.8.12 הגישה בפני הרשם לענייני ירושה בחיפה בקשה למתן צו ירושה אחר המנוח כאשר לתדהמתה הוחזרה בטענה כי הוגשה בקשה לקיום הצוואה.

4. לטענתה, המבקשים הגישו את הבקשה למתן צו קיום ביודעם כי הצוואה מזוייפת, שלא בתו"ל ובמרמה. לטענתה, המבקשים העלימו מיתר היורשים את דבר הגשת הצוואה ואף ניהלו מו"מ במטרה להגיע להסכם חלוקת עיזבון במסגרת בקשה לצו ירושה, בשיתוף פעולה עם עו"ד ג.ט. כפי שהעיד מר ע.מ.פ. (עד המבקשים בע' 50 ש' 20 אשר העיד אף כי לא הייתה צוואה למנוח בע' 51 ש' 8-7)– עובדה המצביעה בבירור כי המבקשים ידעו כי המנוח לא הותיר צוואה. משנוכחו כי חלק מהיורשים והמתנגדת אינם מסכימים להסכם יצרו צוואה.

5. עוד לטענתה, המבקשים לקחו כספים שהותיר המנוח בכספת ביתו (עדות ע.מ.פ. בע' 52).

6. לטענתה, בהעדר כל עד שהעיד כי המנוח חתם על הצוואה הנטענת, יש לאמץ את קביעת המומחה שמונה ע"י ביה"מ כי קיימת אפשרות סבירה שחתימות המחלוקת לא נחתמו על ידי המנוח ובכך, הוכיחו המתנגדים (הגם כי נטל השכנוע אינו רובץ עליהם) במידה המספקת בהליך אזרחי כי הצוואה הינה מזוייפת וכי לא הוכח כי נחתמה על ידי המנוח (ע"א 2032/06). לטענתה, המתנגדים דרשו לחתום את עדי הקיום לצוואה אך אלו לא התייצבו ולא נחקרו ומשכך, יש להוציא את תצהיריהם ואין לייחס לצוואה כל משקל משאין לה עדים.

7. לטענתה, עדי המבקשים אינם אמינים כלל ושיקרו בעדותם, העלימו עובדות, המציאו עובדות ושינוי גרסאות במהלך החקירות.

8. לטענתה, הובאו בפני בית המשפט ראיות מהן עולים היחסים העכורים בין המבקשים ובין המנוח, כי לא היה בקשר עמם וכי הבן א. אף ובסמוך לפני פטירת המנוח היה מסוכסך עימו והואשם בתקיפתו הפיסית (כשהוא משקר בפני בית המשפט וטוען כי לא נחקר במשטרה אודות התקיפה כפי שהוכח מעדות חוקרת המשטרה). בנסיבות אלו, לטענתה, לא הייתה כל סיבה הגיונית שיותר לטובתם צוואה תוך נישול אשתו ויתר יורשיו.

9. לטענתה, המבקשים כחלק ממאמציהם לנשל את המתנגדת, אשת המנוח מזכויותיה, יזמו הגשת בקשה לביה"ד השרעי ועתרו להכריז כי המנוח התגרש בחייו. ביה"ד השרעי דחה את התביעה וקבע כי המתנגדת לא התגרשה מהמנוח והיא היא אלמנתו וזכאית לרשת אותו כדין. פס"ד של ביה"ד השרעי הפך חלוט ומהווה, לטענתה, מעשה בית דין ומחייב את המבקשים.

10. לטענת המתנגדת לאור התנהגות המבקשים, "שניסו למשוך ההכרעה בתיק למספר שנים, דחיות ללא הצדקה, מעורבותם בזיוף הצוואה" יש לקבוע כי אין הם יכולים להיות יורשים של המנוח ולהטיל עליהם, ביחד ולחוד , הוצאות משפט ושכ"ד עו"ד לדוגמא.

<u>תמצית טענות המתנגד 2 :-</u>

11. לטענתו, הצוואה מזוייפת ודין הבקשה למתן צו לקיומה- להידחות, יש להורות על מתן צו ירושה, בכפוף לס' 5(2) לחוק הירושה, תוך חיוב המבקשים בהוצ' משפט לדוגמא ושכ"ט עו"ד.

12. לטענתו, משהוגשה התנגדות המתנגדים בטענה כי הצוואה מזוייפת רובץ נטל השכנוע להוכחת אמיתות הצוואה לפתחם של המבקשים לקיים את הצוואה.

13. לטענתו, תכליתו של חוק הירושה הוא קיום רצון הנפטר. תכלית זו מתגשמת כאשר אין כל ספק באמיתות הצוואה ובהיותה משקפת את רצון הנפטר במועד חתימתה.

14. לטענתו, המסמך המתיימר להיות צוואה הינו צוואה בעדים. עפ"י סעיף 20 לחוק הירושה נדרש כי צוואה כזו תחתם בפני שני עדים אלא שבמקרה זה, העדים לא התייצבו למתן עדות ולא אישרו בפני ביה"מ כי המצווה הצהיר בפניהם וחתם. לטענתו, מדובר בפגם היורד לשורש העניין שכן עפ"י הכלל הידוע בי"מ לא יתיר קבלת מסמך שלא באמצעות עורכו. כמו כן, נוכח הפגם במרכיבי הצוואה - אי התייצבות העדים, נטל הראיה עובר לצד המבקש את קיומה (ש.שילה פירוש לחוק הירושה, כרך 1 ע' 191, ע"א 3186/97). עוד לטענתו, כאשר מוטל ספק בחתימות הצוואה, חובת ההוכחה מוטלת על המבקש את קיומה ולא על הטוען לזיוף (ע"א 3186/97). לטענתו, די בקביעת מומחה בית המשפט כי החתימות לא נכתבו על ידי המנוח, על מנת להעביר את הנטל להוכיח כי החתימה אינה מזויפת, אל כתפי המבקשים לקיים את הצוואה.

15. לטענתו, יש לאמץ את מסקנות חוות דעת המומחה שמונה ע"י ביה"מ. לטענתו, חוות דעת כזו היא בעלת מעמד מיוחד וביה"מ לא יסטה ממנה בהעדר נימוקים כבדי משקל (ע"א 293/88). לטענתו, המומחה הינה בר סמכא בתחומו, חווה"ד ועדות המומחה היו מנומקות, בהירות, קוהרנטיות ולוגיות. מסקנות חווה"ד לא רק שלא הופרכו אלא עדות המומחה חיזקה אותן.

16. עוד לטענתו, המבקשים התנהלו בחוסר תום לב – העלימו מהמתנגדים את דבר הגשת הבקשה לקיום, העלימו מבית המשפט את העובדה כי ניהלו מו"מ ביניהם לחלוקת העיזבון וכי הוכנה טיוטת הסכם (כפי שהודו המבקשים וכפי שאישר עד מטעם המבקשים – מר ע.מ.פ.) וכי משניסיון זה לא צלח, זייפו את הצוואה והגישו בקשה לקיומה.

17. לטענתו, המבקשים ש. וח. לא העידו בפני בית המשפט, אף שהתייצבו למרבית הדיונים ויש לזקוף זאת לחובת המבקשים. עוד לטענתו, המבקשים מסרו עדות שקר, עדותם לא הייתה אמינה והם ניסו להעלים עובדות בדבר מערכת היחסים ביניהם ובין המנוח – כי בינם ובין המנוח התהלו הליכים משפטיים בת"א bbb/www בו ניתן פס"ד ביום 22.5.08 והתקבלה תביעת המנוח נגד ילדיו, כי המנוח פתח הליכי הוצל"פ כנגד בנו ש. לביצוע שטר, את הבקשה לצו הגנה מיום 17.6.12 והתלונה שהגיש ש. כנגד המנוח, את התלונה במשטרה שהגיש המנוח נגד א. בגין תקיפה וגרימת חבלה של ממש (ומר א. הגדיל לעשות כאשר שיקר בפני ביה"מ וטען כי הוא מעולם לא היה מסוכסך עם אביו, לא נחקר במשטרה בניגוד לחומר בתיק המשטרה ועדות החוקרת בפני ביה"מ).
לטענתו, המבקשים עשו מאמצים לסכל את חשיפת האמת - מסרו עדויות שקר, ניסו להתחמק ממתן תשובות, מסרו גרסאות סותרות ולא הגיוניות ואין להאמין להם.

<u>תמצית טענות המתנגדת 3 :-</u>

18. אף לטענת המתנגדת 3 המסמך המתקרא על ידי המבקשת "צוואה" הינו מזויף.

19. אף לטענתה, הנטל להוכיח כי המסמך שהוגש הינו צוואה מוטל על כתפי מגיש הבקשה.
לטענתה, הכלל היסודי במשפט הינו "נטל ההוכחה נוכח טענת זיוף חתימה מוטל על המסתמך על החתימה" (ת.א. 18808-04-13 דניאל טע"א 2032/06 האני נ' עז' סלמן ועוד). לטענתה, משטענו המתנגדים כי הצוואה מזויפת מוטל על המבקשים נטל השכנוע להוכיח כי הצוואה אותנטית.

20. לטענתה, המומחה שמונה ע"י בי"מ קבע, בכל אחת מחוות דעתו, כי המסמך אינו נושא את חתימת המנוח והינו מזויף. לטענתה, המומחה נותר איתן בדעתו ועמדתו לא השתנתה גם

לאחר חקירותיו. לטענתה, רק לעיתים רחוקות יתעלם בי"מ מחוות דעתו של מומחה מטעמו (ר' ע"א 23/88 ניימן נ' רבי) ובמקרה זה, אין סיבה לכך ולפיכך יש לאמץ את חוות"ד.

לטענתה, די "באפשרות הסבירה" כדי לקבוע שהמבקשים לא עמדו בנטל להוכיח שזוהי חתימת וצוואת המנוח ודי בחוו"ד המומחה להוכיח את טענות המתנגדים כי הצוואה מזויפת.

21. לטענתה, בהתאם לס' 25 לחוק הירושה, על בית המשפט להשתכנע מעל לכל ספק באמיתות הצוואה והמבקשים לא עמדו ולו בנטל האזרחי הפשוט להוכיח כך. לטענתה, חיזוק לאמור לעיל, ניתן למצוא בעוד עובדות שכל אחת מהן פוסלת את הצוואה המזויפת באופן עצמאי.

22. לטענתה, עדי הצוואה, שהינם עדי קיום (אשר המתנגדים דרשו לחקור אותם) לא התייצבו. לטענתה, חרף כי המבקשים ידעו היטב שהעדים ברחו מהארץ (כנראה שחששו ממעשי הזיוף) המשיכו להטעות את ביה"מ ולזמן אותם וכך "משכו" את הדיון האחרון. לטענתה, בדיון ההוכחות ביום 19.11.14 לא התייצבו העדים למרות שהיו בארץ (וכך גם בישיבה מיום 8.5.17 לא התייצבה אשת עו"ד ט. הגם היותה בארץ). לטענתה, משלא נחקרו העדים יש להתעלם מתצהיריהם (ע"ע 1889-05-16, ע"ע 8280-05-16, ת"ע 12031-05-10) המתיימרים להיות תצהירי עדים ויש להתעלם לחלוטין מהיותם כביכול עדי קיום בצוואה המזויפת. לטענתה, התוצאה המתחייבת היא שתנאי היסוד של צוואה בפני עדים לא התקיים ולכן אין צוואה.

23. לטענתה, כל ההליכים של המבקשים לקיום הצוואה בפני הרשם ובית המשפט נעשו "במחבואים". המתנגדים לא ידעו על אלו ול"מזלה" של האלמנה, אם לא הייתה מגישה בקשה לצו ירושה אחרת גם היא לא הייתה יודעת על כך. לטענתה, מיד לאחר שמונה המומחה על ידי בית המשפט "בער הכסא" מתחתיו של עו"ד ג.ט. והוא ברח מהארץ כבר ביום 20.7.16 ואשתו, ברחה מיד לאחר שהוגשה חוות דעת המומחה ביום 14.6.17.

24. לטענתה, הוצגה טיוטת הסכם שלא נחתמה שצורפה כנספח א' לתצהיר המתנגד 2 (להלן: "**הסכם החלוקה**"). לטענתה, הסכם החלוקה מהווה את הראייה הטובה ביותר לכך שלא הייתה צוואה שכן, בהסכם זה, שהועלם מעיני כל (וגולה ע"י המתנגד 2), שנערך בעזרתו "האדיבה" של עו"ד ג.ט., לא בא זכרה של הצוואה (לו הייתה קיימת צוואה עו"ד ג.ט. היה חייב לכלול עובדה זאת בהסכם ואת החלוקה המוצעת חרף קיום צוואה). תחת זאת נרשם כי ההסכם מסדיר חלוקה עצמאית בעיזבון המנוח. ההסכם אף לא כולל פרטי הגוש והחלקה של הנכסים ולו הייתה קיימת צוואה היו נרשמים אלו לפיה הכתוב בה.

25. לטענת המתנגדת, המתנגד 2 זכאי לחלק בעיזבון על פי הצוואה המזויפת – דירה וכן 1/6 מיתרת רכוש המנוח, אך הוא מתנגד לצוואה בשל יושרו.

26. עוד לטענת המתנגדת, אין חולק בין הצדדים על תבונתו של המנוח שהיה איש עסקים שניהל את ענייניו עד לרגעיו האחרונים.

27. לטענתה, ברישת הצוואה נישל המנוח את אשתו. לטענתה, צוואה לא מתחילה מעולם בנישול. לטענתה הצהרת המנוח על התנהגות האלמנה אינה נכונה והמבקשים לא הצליחו להראות כל אירוע שהיה בין האלמנה והמנוח כגון אקט של גירושין. תביעת האלמנה נגד המנוח שהוגשה ביום 7.5.12, 3 חודשים לאחר מועד הגירושים שלא היו ובמיוחד התביעה לבוררים והעתירה לפירוד, מצביעה כי בעליל לא היו גירושין קודם לכך. לטענתה, טענת גירושי המנוח והאלמנה נטענה על ידי המבקשים בפני בית הדין השרעי ונדחתה. לטענתה, ביום 16.2.12 לא יכלו להיות גירושין ובאותו מועד סעדה אותו האלמנה בביתו ויש להאמין לה שלא ידעה מה רשם אותו עורך הדין (היא אינה יודעת קרוא וכתוב) ושכל רצונה היה לחזור לביתה בצו של בית המשפט.

28. עוד לטענת המתנגדת הצוואה "מסוננת" היטב שכן כל ילדיו של המנוח המסובכים בתיקי איחוד ובפש"ר אינם יורשים דבר והכל עובר לילדיהם. לטענתה, קשה להאמין כי זו הייתה מחשבתו של המנוח. הצוואה איפה חסרת הגיון.

29. לטענתה, הוכח כי יחסי המנוח, המבקשים והמתנגד 2 היו בכי רע כך שלא יתכן שהוא הוריש להם נכס כלשהו. לטענתה, מתוך המוצגים שהוגשו עולה כי המנוח "היה שקוע" במשפטים בינו ובין ילדיו עד יומו האחרון וגם לאחריו. מכתבי הטענות עולות טענות קשות ביותר. בין המנוח וילדיו התנהל משפט שהסתיים בפסק דין ביום 22.5.08 (ת.א. bbb/www) בו התקבלה תביעת המנוח. המנוח אף נקט בהליכי הוצל"פ כנגד המבקש 2, ש., בבקשה לביצוע שטר בסך של 150,000 ₪. בהתנגדות שהגיש ש. הוצג המנוח כרמאי (מסמך 14 סעיף 4), מספר על המבוי הסתום שאליהם נקלעו יחסיו עם המנוח ובסעיף 16 מטיח במנוח "התנהגות *קלוקלת*" "*שימוש בלתי חוקי*" "*קבלת כספים שאינם מגיעים לו*" "*ניצול העובדה ושימוש ביפוי כח*". המבקש 2, מ.פ. תמך בתצהירו (מסמכים 11+71) וכך גם המבקש 1, א. (מסמך 69), ובניו ע.פ. (מסמך 70) וא.פ.מ (מסמך 69). עוד עולה כי תביעת המנוח נמחקה ביום 27.6.13 בהעדר התייצבות ב"כ המנוח כאשר המנוח נפטר שנה קודם לכך.
כן, הגיש ש. נגד המנוח תלונה במשטרה ביום 14.6.12 (מסמך 8 בתיק המוצגים) בגין אירוע מיום 2.6.12 ובקשה לצו הגנה (מסמכים 1-7) ביום 17.6.12, 26 ימים לאחר תאריך הצוואה המזויפת ו- 8 ימים טרם פטירתו.

עוד טרם לכך, ביום 12.6.12 התלונן המנוח נגד א.: *"הילד א. עיקם לי את יד ימין שלי וגרם לי לשבר בכתף"* (מסמך 11) וא. בחקירתו (מסמך 10) אומר: *"אני מתבייש בו"* (ש' 19) ו*"אף אחד מהאחים שלי לא מדבר איתו"* (ס' 22) והנכד ג. מהיורשים העיקריים בצוואה אומר (מסמך 12 ש' 13): "אני כבר 5 שנים לא מדבר איתו. בעניין של כסף, בינו לבין אבא שלי. גם אבא שלי לא מדבר איתו", "לקחתי ממנו את המפתחות ופתחתי את השער והמפתחות עדיין אצלי" (ש' 23) וכי: *"סבא שלו מדבר רק עם דוד אחד מכל הדודים שלי וחוץ ממנו אף אחד לא מדבר איתו"*.

לטענתה, נוכח שא., בתעוזה רבה הכחיש את האירוע ו/או כי זומן למשטרה, נחקרה בפני בית המשפט השוטרת נ. והציגה, בחקירתה השניה מיום 18.12.18 תמונתו.

לטענתה, הילדים ניתקו למנוח את החשמל בביתו ממש טרם מותו.

לטענתה, אין זה הגיוני כי המנוח יוריש בנסיבות אלו לילדיו או נכדיו.

30. עוד לטענתה, המנוח אהב מאד את ביתו מ.ג. שטיפלה בו עד יומו האחרון ולא יתכן כי המנוח לא הוריש לה דבר ואף לא סיפר לה על עריכת הצוואה.

31. עוד לטענתה, גרסת המתנגד 2 הייתה עקבית ולפיה, במפגש אצל עו"ד ג.ט. הסמיכו אותו להכין צו ירושה ולא דיברו מעולם על קיום צוואה, כפי העולה ממכתב של המתנגד 2 לעו"ד ג.ט. מיום 7.10.12, אשר עו"ד ג.ט. אישר את קבלתו בחתימת ידו (נספח ב' לתצהירו) ובו נכתב: *"התבקשתי ע"י היורשים בישיבה אצלך במשרד להגיש בקשה **לצו ירושה**. לתדהמתי קיבלתי מכתב בשם א. ובו אתם מגישים בקשה לצו צוואה. רואה בזה זיוף, מרמה, בכל הנוגע לנ"ל ואתם מאלצים אותי לפנות לארכה (צ"ל לערכאה) משפטית ולמשטרת ישראל" אנא חזרו בכם מהמשך בקשותיכם"*.
עו"ד ג.ט. לא ענה למכתב–ושתיקתו כאמת הדבר. המתנגד 2 אף הצהיר (סעיף 11 לתצהירו) כי: *"לאחר שמסרתי את המכתב...פנה אלי עו"ד ג.ט. והודיע לי בגלל המחלוקת והטענות וכי לא יגיש כל בקשה לקיום צוואה עד אשר המחלוקת בין האחים תסתדר"*.
כן העיד ע.מ.פ בחקירתו הנגדית, כי דובר במשרדו של עו"ד ג.ט. בצו ירושה (עמ' 48 ש' 16, 22) ורק לאחר שהמבקשים התערבו בחקירה והנחו אותו שינה את גרסתו וזאת, מבלי לפגוע בטענתה כי עסקינן בעדות כזב.

32. עוד לטענתה, רק שניים מהמבקשים העידו מטעם המבקשים . המבקשים נמנעו איפה מהעדת עדים והדבר מקים חזקה כי אילו הביאו אותם היו בהם לפגוע בגרסתם (ע"א 8151/98 ואח').

33. לטענתה, עדויות המבקשים ועדיהם היו בעליל, עדויות כזב וקיימות סתירות מהותיות בין העדים. לעומת זאת, עדויות המתנגדים היו מהימנות ועקביות ויש להעדיפן.

34. לטענתה, ומשהמבקשים הגישו בקשה מזויפת ואף תבעו על פיה, הינם פסולים מלרשת את המנוח בהתאם להוראות סעיף 5(א)(2) לחוק הירושה.

35. לטענת המתנגדת, המבקשים עשו כל שניתן על מנת להאריך את ההליך המשפטי שלא לצורך – דבר המחייב פסיקת הוצאות לדוגמא, בסך של 100,000 ₪ לפחות (ת"ע (ת"א) 10739-01-18).

<u>תמצית טענות המבקש 1:-</u>

36. לטענת המבקש, המנוח חתם על הצוואה נשוא הליך זה, זמן קצר לאחר שאשתו, המתנגדת 1, הגישה נגדו שתי תביעות לגירושין ולמזונות בבית הדין השרעי (ביום 7.5.12 - מוצג ב). בתביעה נטען על ידה, כי המנוח גירש אותה מהבית, כי מאמציהם של מפייסים להביא לשלום בית לא צלחו וכי היא מבקשת מביה"ד למנות בוררים לגירושין ולהפריד בין בניה"ז. לטענתו, משך הנישואין היה קצר והוכח (חקירת המתנגדת 1) כי הנישואין היו לא תקינים. לטענתו, בין המנוח והמתנגדת 1 היה הפרש של 24 שנים וביום נישואיהם היה המנוח בן 69 שנים.
לטענתו, הודתה המתנגדת 1 כי המנוח ביקש כי תשוב לביתו אולם היא סירבה (עמ' 96 ש' 2-1 ועמ' 101 ש' 22-20), וכי: "לא גירש אותה מהבית אני יצאתי בעל כורחי" (בעמ' 98 ש' 31).
עוד לטענתו, בשנת 2003 הגישה המתנגדת תלונה כנגד המנוח וחתמה על תצהיר מיום 30.10.2003 שצורף כנספח ו' לתצהיר א.
עוד לטענתו, בשנת 2005 הגיש המנוח כנגד המתנגדת תביעה לגירושין בבית הדין השרעי בבאר שבע (תיק kkk) ובה אושר הסכם פשרה לפיו הצדדים לא התגרשו והמתנגדת חויבה לשלם למנוח סכום חודשי של 250 ₪ כהשתתפות בהוצאות רכב והתחייבות לקניות פירות וירקות. המנוח פתח נגד המתנגדת, לפני מותו, תיק הוצל"פ (כפי שהודתה המתנגדת בע' 97 ש' 22-14).
לטענתו, המתנגדת עזבה את בית המנוח ביום 16.2.12 וב-19.2.12 הגיעה בלווי משפחתה ולקחה את כל המיטלטלין והרהיטים השייכים לה ומאז ועד פטירת המנוח הם דרו בנפרד.
מכאן לטענתו, ניתן להבין את כעסו של המנוח ואין להתפלא שחתם על הצוואה בה הדיר את המתנגדת 1 מרוב רכושו.
עוד לטענתו, המנוח גירש את המתנגדת באופן חד צדדי ביום 16.2.12 והיא לא הייתה אשתו בפטירתו ואינה יורשת עפ"י דין (הגם כי ביה"ד השרעי דחה תביעת ע.פ., להכריז על תוקף הגירושין).
עוד לטענתו, לעומת זאת, קשר הדם שבין המנוח לצאצאיו, גם אם היו ביחסיהם עליות ומורדות, הוא חזק ביותר.

37. לטענתו, אין כל פגם בצורת הצוואה והיא ערוכה בהתאם לכל דרישות ס' 20 לחוק הירושה – הצוואה הוגשה במקור, מודפסת, נושאת תאריך החתימות עליה, המנוח חתם על כל עמודיה, בפני שני עדים, הצוואה ערוכה בשפה הערבית שהינה שפת אמו של המנוח, שני העדים הצהירו

כי המצווה הצהיר בפניהם שזאת צוואתו האחרונה ושחתם על הצוואה בנוכחותם לאחר שקרא אותה ואישרה והם חתמו עליה כעדות לכך. לטענתו, משלא קיים פגם בצורת הצוואה לא היה על המבקשים להביא ראיות להוכחת אמיתותה (ע"א 484/85 ועמ"ש 65589-12-18).
לטענתו, סעיף 25 לחוק הירושה אינו רלבנטי שכן אין עסקינן בצוואה פגומה צורנית.

38. לטענתו, לא עלה בידי המתנגדים להוכיח ולו ברמה הנדרשת בתיק אזרחי, טענתם לתרמית ו/או זיוף (שלגביהם נדרשת רמת הוכחה שמתקרבת למעל לכל ספק סביר–עמל"ע 40918-04-12).

39. לטענתו, המתנגדים לא זימנו את עדי הצוואה לעדות ואף התנגדו למאמצי המבקשים לזמנם. לטענתם, לו היו המתנגדים פועלים בשקידה סבירה היה ניתן לשמוע את עדותם כאשר היו בארץ. לטענתו מחדלים דיוניים של המתנגדים הביאו לדחיות בבירור ההליך עד שבסופו של דבר לא ניתן היה להעידם. בכך, לטענתו, גרמו המתנגדים לנזק ראייתי כביר הפועל לרעתם ומבוקש לתת לו משקל המאיין את ההתנגדויות לצוואה.
עוד לטענתו, גם לאחר שלא עלה בידי א. לזמן את עדי חתימת הצוואה לעדות בשל הימצאותם בחו"ל, בכתובת לא ידועה (הגם כי פעל ככל יכולתו להביאם לעדות ולמרות שאינו חייב בכל), לא ביקשו המתנגדים לנקוט בכל הליך ולעשות כל מעשה שיבטיח העדתם וניסיון הבאתם לעדות כעדי הזמה. לטענתם, היה ניתן אילו התקיים רצון מצד המתנגדים ובעזרת בית המשפט לנסות להביא לאיתור עדי חתימת הצוואה בחו"ל, תוך הסתייעות ברשויות המדינה ותוך פעולה אקטיבית מצד ביה"ד בנסיבות ויש לפעול כך כעת (ושלא בוצעה אף בשל מצבו הכספי והבריאותי של המבקש שלא אפשר פעולות אלו בארה"ב). בכך, לטענתו, המתנגדים נמנעו מלהעיד עדים ולהביא ראיות מהותיות וחיוניות אשר היה בכוחן להשליך אור רב ומכריע על המחלוקת – ויש לזקוף זאת לחובתם ולרבות עדותם של עדי הצוואה ככזו שהייתה תומכת במבקשי קיום הצוואה אילו הובאו על ידי המתנגדים (ע"א 27/91).
עוד לטענתו, טענות המתנגדים כי עדי הצוואה ברחו מהארץ בשל זיוף אינו מתקבל על הדעת ראשית - משום שמדובר בעו"ד שאמון על כללי האתיקה המקצועית ונתון לשיפוט משמעותי, שנית - משום שניתן להניח כי עו"ד לא היה מסכן את אשתו בעדות פסולה ושלישית משום שאילו היה מדובר בעבריינים היה קל להם יותר להופיע ולמסור עדות בה יגנו על עצמם.
עוד לטענתו, יש להסתמך על תצהירי עדי הצוואה לפי תקנה 258 י"ד וביה"מ מוסמך לקבל ראיות שבתי משפט אחרים אינם מוסמכים להסתמך עליהם.

40. לטענתו, חוות דעתו של המומחה הייתה "חלבית" ולא החלטית והגרפולוגיה אינה מדע מדויק (עז' 3870/00). לטענתו, דרגת וודאות המומחה במסקנתו היא במדרג הנמוך ביותר והעובדה כי בחקירתו ניסה לומר דברים אחרים מצביעה על בעיה במהימנותו (שכן אילו דבריו בחקירתו הנגדית היו נכונים מדוע לא כתבם בחוות הדעת מלכתחילה?). עוד לטענתו, המומחה התחמק משאלות בחקירתו ומביצוע פעולות כגון פעולת המישוש של המסמכים, נטה להגזמות

ולאמירות נחרצות בחקירתו, בניגוד ללשון חוות הדעת – דבר המצביע, לטענתו, על הלך רוח של התגוננות מכפי שכנראה ידע שחוות דעתו אינה מוצקה. לטענתו, אין במסקנת המומחה כדי להתגבר על הכלל של תקינות הצוואה.
לטענתו, בנסיבות אלו יש למנות מומחה נוסף בתחום הגרפולוגיה המשפטית עדיף מתחום שונה כמו "יוצא מז"פ" כדי להגיע לתוצאה הנכונה וניתן למנותו אף לאחר הגשת סיכומים.

41. לטענתו, המנוח שמר על כושרו השכלי והגופני עד ליומו האחרון.

42. לטענתו, כל סתירה או תמיהה בראיות המבקש נובעת מחולשת הזכרון האנושי אולם מדובר בדברים שוליים שאין בהם להשפיע על עיקר הדברים, זאת להבדיל מהסתירות הרבות בדברי המתנגדים והתמיהות לגבי ראיותיהם. לטענתו, המתנגדים לא היו מהימנים וגרסתו לא נסתרה וכפועל יוצא יש לדחות את ההתנגדות.
לטענתו עדות השוטרת הינה עניין שולי שכן המבקש לא היה אחד העדים לצוואה. כ"כ עדותה והתנהלותה נדמים כנסיון להיחלץ מזיהוי מוטעה של מי משיב מולה שכן בחקירתה לא זכרה איך זיהתה את המבקש (חקירה מיום 10.5.18 עמ' 108 ש' 4 וכן עמ' 106 ש' 23). לטענתו רק לאחר עזיבתה את ביה"מ "לפתע" מצאה תמונה של המבקש, נושאת תאריך הזהה לתאריך פגישתה עם המבקש ולא ברור ממתי שוטרים מדפיסים תמונות?

43. עוד לטענתו, הטענה בדבר פסלות לרשת מכוח סעיף 5(א)(2) לחוק הירושה לא הוכחה וגם אם הייתה הצוואה מזוייפת, ואין הדבר כך, הרי לא הוכח שמי מהמבקשים ידע על זיופה או היה צד לכך. המבקש הגיש לבית המשפט לקיום צוואה שנודע לו עליה מאת עו"ד ג.ט. ובוודאי שלא הורשע על שהעלים או השמיד או זייף אותה כדרישת הסעיף.

44. לטענתו, מ.ג. ואחיותיה אינן צד לטיוטת ההסכם בין היורשים ובכל הוכחה שלא דובר בחלוקת עיזבון על פי צו ירושה עתידי. לטענתו, האחים רצו להגיע לפתרון גישורי בדרכי שלום ובמקרה של הסכמה להסדיר את הצד המשפטי בטיוטת הסכם חלוקת העיזבון שהכין עו"ד ג.ט. ואין בין זה ובין קיומה של צוואה מאומה.

45. המבקש עותר לחיוב המתנגדים בהוצאות לרבות שכ"ט עם דחיית ההתנגדות.

<u>תמצית טענות המבקשים 5-2:-</u>

46. לטענת המבקשים, יש לדחות את ההתנגדות וליתן צו קיום צוואה.

47. לטענת המבקשים 2-5 (להלן פה: "**המבקשים**"), הצוואה היא מסמך כשר מיסודו ולכן, מי שטוען לפגם בה חייה לשכנע את ביה"מ, בראיות מוצקות שנפל בה פגם. עוד נקבע לטענתו, כי נטל ההוכחה לקבלת התנגדות לקיום צוואה, המוטל על המתנגד, הוא נטל כבד ביותר וזאת לאור הכלל שיש להעדיף קיום צוואה על פני פסילתה וכי על הטוען לזיוף, להוכיח את טענתו מכוח הכלל "*המוציא מחברו עליו הראיה*" בכמות ראיות גבוהה מהמקובל במשפט האזרחי שכן מדובר בטענת מרמה שהיא בעלת גוון פלילי וביה"מ נדרש לבחון את הראיות בזהירות וקפדנות (ע"א 7456/11, ע"א 3546/10, ע"א 620/82 ורבים אחר).
לטענתם, לא בלבד שהמתנגדים לא הוכיחו את טענתם בכמות ראיות גבוהה מהמקובל במשפט האזרחי אלא שלא הוכחה כלל טענת התרמית והזיוף (ולא הובאו לכך ראיות).

48. לטענתם, מאחר ואין כל פגם בצוואה או בצורתה והוראות סעיף 20 לחוק הירושה מקוימות במלואן, נכשלו המתנגדים כשלון חרוץ בניסיונם לבסס טענתם להיות הצוואה מזויפת ו"ההסתמכות היחידה" של המתנגדים היא על חוות דעתו של המומחה.

49. לטענתם, המומחה שמונה מטעם ביה"מ, עו"ד נפתלי, הציג טבלת מדרג ובה 4 דרגות מסקנות לזהות חתימות ואפשרות אחת לשקילתן. המומחה הגיע למסקנה בדירוג הנמוך ביותר במדרג שהציע לשונות של החתימות דהיינו המסקנה היא כי בסה"כ קיימת אך ורק אפשרות סבירה בלבד לשונות בין חתימות הצוואה לחתימות ההשוואה. המומחה לא בחר אחת מ-3 הדרגות הגבוהות לקביעות שונות ואילו היה סובר כי החתימה מזויפת היה קובע כי "קרוב לוודאי שקיימת שונות" או כי "קרוב מאוד לוודאי שקיימת שונות" או כי "קיימת שונות".
לטענתם, מסקנת המומחה מסויגת ובדרגה הנמוכה ומשכך, לא הרימו המתנגדים את נטלי השכנוע והראיה המוטלים עליהם להוכחת טענת זיוף ותרמית עפ"י דרישות ההלכה הפסוקה.

50. לטענתם, עיון בהתנגדות המתנגדת 3 מלמד כי אף אם היו בפנינו אך ורק ההתנגדות והתצהיר התומך בה, מהם עולה כי טענותיה של המתנגדת (המכלילות בסתמיות את כל הפגמים המפורטים בחוק הירושה) מסתכמות בחשש כי הצוואה מזויפת, שהוצאה שלא כדין, שלא נעשתה מרצונו הטוב והחופשי של המנוח, שילדיו מנישואיו הקודמים השפיעו עליו או שלא היה כשיר לערוך את הצוואה – לא היה באלו כדי לבסס התנגדות לקיום צוואה שכן אין בחשש כדי להרים את נטל ההוכחה הכבד המוטל עליה לביטול ההנחה בדבר כשרות הצוואה.

51. עוד לטענתם, אין להסתמך על השערת/מסקנת המתנגדת 1 בדבר הגיונו/אי הגיונו של המנוח לחתימה על צוואה לטובת המתנגדים (נוכח טענותיה בדבר קשריהם העכורים של המנוח עמם) ולאלו אין כל נפקות משפטית, רלבנטיות ואינם נכונים. יתרה, המנוח ציווה לטענתם בצוואתו חלקים נכבדים לנכדיו כגון: ג., ח., ס. לטענתם, המתנגדת 3 העידה כי המנוח אהב

את הנכדים ויותר מכל את ח. (עמ' 73 לחקירתה). זאת ועוד, המתנגדת 3 אף הודתה (חקירתה בעמ' 72) כי הבן ש. הסביר לה כי רכש לאביו את הדירה ב-G, דבר המעיד על יחסים מצוינים ביניהם וכי היא, מ. וילדיו שמרו בתורנויות על המנוח בעת אשפוזו בבית החולים כרמל (עמ' 73 לפרו').

52. לטענתם, בפני ביה"מ ראיות בדבר יחסים קשים ביותר בין המנוח ובין המתנגדת 1 אשר הגישה נגד המנוח בביה"ד השרעי בעכו תביעה לגירושין ותביעה למזונות ביום 7.5.12, כאשר הצוואה נחתמה בסמוך לאחר מכן ביום 21.5.12 וההיגיון מוביל למסקנה, כי המנוח יכין צוואה בה לא יוריש לה מאומה. לטענתם, היחסים בין המנוח ובין המתנגדת היו רווי סכסוכים והתדיינויות משפטיות נוספות לרבות תביעה לגירושין שהגיש המנוח נגד המתנגדת בשנת 2005 (נספחים ג' – ד' לתשובת א. להתנגדות). המנוח אף נקט כנגד המתנגדת 1 הליכי הוצל"פ לתשלום סכום חודשי שנפסק בביה"ד השרעי, והמתנגדת הגישה תלונה ביום 30.10.2003 (נספח ו' לתשובה להתנגדות). המנוח אף הודיע למתנגדת, 5 ימים לפני חתימת הצוואה ביום 16.2.12, כי הוא מגרש אותה. הודעת גירושין זו מעידה על עמדתו השלילית כלפיה ותומכת בעובדה כי המנוח ביקש להוריש את נכסיו לבניו ולנכדיו ולמנוע מצב של ירושה על פי דין. עוד לטענתם, ביום 19.2.12, יומיים לפני חתימתו על הצוואה, באה המתנגדת עם בני משפחתה ולקחה מבית המנוח את ריהוטה ובגדיה אל בית הוריה ב- ----- – פעולה שמהווה ראיה מכרעת לקרע בין המנוח ובין האלמנה.

<u>דיון והכרעה</u>

<u>עיקרון העל – כיבוד רצון המנוח</u>

53. *"הכלל הגדול הוא, ששומה עלינו – החיים–לכבד את רצונו של המת, ומחובתנו לעשות כמיטב יכולתנו, כדי ליתן תוקף לכוונתו כפי שזו באה לידי ביטוי בצוואתו. בסוף כל הסופות, המת לא הזיק לאיש–הוא לא ציווה אלא את רכושו ולכאורה אין טעם שלא נכבד את רצונו באשר לחלוקת נכסיו אחרי מותו..."*

כב' השופט מ. חשין בע"א 1212/91 **קרן לב"י נ' פליציה בינשטוק**, פ"ד מח(3) 705.

54. אף עקרון כבוד האדם, מעגן בתוכו את הצורך לכבד את רצון המנוחה.

כב' הנשיא ברק בע"א 1900/96 **איזבל טלמצ'יו נ' האפוטרופוס הכללי**, פ"ד נג(2) 817.

רע"א 5103/95 **טובה דשת נ' שלום אליהו**, פ"ד נג(3) 97, 112-113.

55. ואולם במה דברים אמורים? "... ברצונו האמיתי, ברצונו העצמאי, ברצונו החופשי של המצווה, שהרי רק רצון אמיתי ועצמאי וחופשי הוא רצון המצווה ; ואילו במקום בו נפל פגם ברצונו של המת, מצווה עלינו שלא לחלק את רכושו כדברי הצוואה הכתובה"

ע"א 5185/93 **היועץ המשפטי נ' מרום**, פ"ד מט (1) עמ' 332.

אמיתות הצוואה- האם זויפה?

56. הצוואה הנה צוואה בעדים.

עפ"י סעיף 20 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן: "**חוק הירושה**"): "*צוואה בעדים תהיה בכתב, תצויין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם כאמור*".

הדרישה לקיומו של מצווה, הינה מרכיבי היסוד בצוואה בעדים (סעיף 25(ב)(2) לחוק הירושה) ובלעדיה, לא רשאי בית המשפט להורות על קיומה של הצוואה (סעיף 25(א) לחוק).
טענת זיוף הצוואה, מערערת על קיומו של המצווה ואף על היותה של הצוואה "מעשה אישי" של המנוח, כפי הנדרש בסעיף 28(א) לחוק הירושה.

נטל ההוכחה והשכנוע:

57. הכלל הוא כי כאשר עסקינן בצוואה, שעל פניה נתמלאו בה כל הדרישות הצורניות, חזקה שהיא תקפה, והנטל על הטוען לפסלות הראיה קרי: נטל השכנוע מוטל על בעל-הדין המתנגד לקיום הצוואה.

פרופ' ש' שילה, "**פירוש לחוק הירושה תשכ"ה – 1965**" (הוצאת נבו) בעמ' 232, ע"א 2098/97 **בוסקילה נ' בוסקילה**, פ"ד נה(3) 837, ע"א 130/77 **עוזרי נ' עוזרי**, פ"ד לג(2) 346.

ואולם, אם הצוואה פגומה, חובת הראיה מתהפכת, ועל הטוען לקיומה נטל ההוכחה שאמנם לפנינו צוואה שאין ספק באמיתותה.

עם זאת, כאשר מתעורר ספק ממשי באמיתות הצוואה ובאשר להיותה מסמך אותנטי עליו חתם המצווה, אזי עובר נטל ההוכחה לתקינותה של הצוואה לשכמו של המבקש לקיימה.

ר' ע"א 236/84 **מנהל עז' הלה יפה ז"ל נ' אסיא שוורץ**, פ"ד מה(5) 013, ע"מ 000631/07 (חיפה) **דיאב נ' דיאב**, ע"א 3186/97 **היועץ המשפטי לממשלה נ' נאק**, ת"ע 41666-07-11 **מ.צ נ' האפוטרופוס הכללי**, ת"ע (נצ') 5913-06-09 **פלוני ז"ל נ' ל.ב**, ת"ע (חי') 3050-05 **עיזבון המנוחה נ.ח ז"ל נ' ג.ח**, ת"ע (ת"א) 10281/02 **עיזבון המנוח מ.ג ז"ל נ' ג.י** [פורסמו במאגר "נבו"].

כפי שנקבע והובהר בע"א 2032/06 **אמנון האגי נ' עז' המנוח סלמאן יוסף זיאן** [פורסם ב"נבו"]:

*" מכל מקום, נטל השכנוע בעניין זה רובץ על המערערים שהרי "בעל-דין במשפט אזרחי, הטוען טענה חשובה לעמדתו המשפטית, נושא בנטל השכנוע להוכחת העובדות הנחוצות לביסוס טענתו" [ע"א 357/72 עזיז נ' בצלציוני.... וראו גם: ע"א 6283/97 אלכסנדרוב נ' מ"י]. **בכל הקשור לטענת זיוף הסכם המכר, הרי שאין בעובדה כי המשיבים הם אלו שהעלו את***

<u>הטענה האמורה כדי להעביר את נטל השכנוע בנקודה זו על שכמם, הואיל וטענת הזיוף שנטענה מפי המשיבים "אינה אלא הכחשה באמיתות המסמך" ומששימש המסמך להוכחת זכויותיהם של המערערים בשני-שליש מחלקה 1, עליהם גם הנטל להוכיח כי מסמך זה הינו אוטנטי</u> *[ע"א 513/67 כהן נ' שהבר...וראו גם: בר"ע 50/71 אברהם נ' מתנה..... לאור כל האמור לעיל, דעתי כדעתו של בית המשפט המחוזי כי המערערים לא הצליחו להוכיח במידה הדרושה במשפט האזרחי, קרי על פי מאזן ההסתברויות [ע"א 7617/07 יומה נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ .... ע"א 2121/04 ממ"י נ' דיקסטרא...], כי המנוח העביר לידיהם שני-שליש מן הזכויות בחלקה 1, וכי על כן דין תביעתם להידחות".*

ובעמש (ת"א) 3126-05-17 **א.ר נ' ר.ח** [פורסם במאגר "נבו"]:-

"תחילה יש להפנות להלכה כפי שמובאת בע"א 5293/90 בנק הפועלים בע"מ נ' שאול רחמים בע"מ, פ"ד מז(3) 240, לפיה כאשר נתבע כופר בחתימתו על מסמך, על התובע להראות כי החתימה היא אכן חתימתו של הנתבע. כל זאת מעת שנטל השכנוע להוכחת כל מרכיביה של התביעה מוטל על התובע. משכך, מעת שחתימת הנתבע על המסמך הרלוונטי חיונית להוכחת חבותו על פי המסמך, ובאותו מקרה בהתייחס לכתב ערבות, על התובע להוכיח את האותנטיות של המסמך.....

כך גם בעת שמדובר בשטר, הרי הנטל להוכחת תקיפותו ובפרט אמיתות החתימה, מוטל על כתפי התובע המבסס את תביעתו על אותו שטר. עוד ראו בע"א 1700/16 ***עמותת כספי הצדקה צור באהר נ' אלאטרש*** *[פורסם בנבו] (31.7.17).....מכאן, כי בסופו של יום היה על המשיב להוכיח כי אכן מדובר במסמכים אותנטיים וזאת לכאורה הן בשאלת החתימה והן בשאלה אם החתימות נחתמו לאחר הדפסת תוכנו של המסמך, אם לאו.*

דברים אלו הינם בגדר קל וחומר בעת שמדובר, כאמור, בתביעה המוגשת כנגד "עיזבון" ובמשמעות כדלעיל".

<u>מהאמור לעיל עולה כי הנטל להוכיח את אמיתות הצוואה בענייננו – מוטל על המבקשים.</u>

<u>האם הוכיחו המבקשים את אמיתות הצוואה?</u>

58. ככלל קיימות שלוש דרכים עיקריות שבהן ניתן להוכיח אודות זהות החותם:-

"האחת, באמצעות עדות ישירה, דהיינו החותם או מי שהיה עד לחתימה. השניה, השוואת החתימה תוך התחקות אחר נקודות הדמיון והשוני והשלישית על ידי עדות מי שמכיר היטב את החתימה (שם בעמ' 261). דהיינו, לא ניתן ללמוד מהמסמך עצמו, אלא נטל השכנוע חייב להניח נדבכים ראייתיים נוספים, ועל כן אין בעצם הגשת המסמך להוכחת הנדרש. ***לא למותר להוסיף, ולאור אשר פורט לעיל, כי מעת שמדובר על חתימה הנחזית כחתימת מי שהלך לעולמו ואינו יכול להעיד באופן ישיר על חתימה או על מסמך שנערך שנים רבות טרם לכן,***

<u>יש מקום להטלת נטל מוגבר על התובע</u>, וזאת לאור הקושי של הנתבעים מכוחו של מי שנפטר, להעיד באופן ישיר אודות החתימה הנטענת".

עמש (ת"א) 3126-05-17 **א.ר נ' ר.ח** [פורסם במאגר "נבו"] הנ"ל.

<u>חוות דעת מומחה לכתב יד</u>

59. ביום 3.1.2016, מיניתי את עו"ד יונתן נפתלי, כמומחה לכתבי יד על מנת שייתן חוות דעתו בדבר זהות החותם על הצוואה (להלן: "**המומחה**") וביום 19.12.16, הוגשה חוות דעתו (להלן: "**חוות הדעת**")

על פי חוות הדעת:

"*<u>ה. ממצאים</u>*

1. קיימת שונות בחלק ניכר מתכונות הכתב בהשוואה בין חתימות המחלוקת לבין הדוגמאות.

2. השונות האמורה קיימת גם בתכונות כתב להן כותב אינו מודע ו/או הקשות לשינוי.

3. השונות האמורה נמצאה, בין היתר, בתכונות הכתב הבאות:-

3.1 פריסה במרחב – רחבה יותר בחתימות המחלוקת בהשוואה לדוגמאות.

3.2 עיצוב ספיציפי – ישנם מספר הבדלים משמעותיים בעיצוב חלק ממבני החתימה- מספר הזוויות בקוו היורד מימין לשמאל בסוף המבנה הראשון רב יותר במחלוקת צורת המבנה הלולאתי השמאלי קמורה יותר במחלוקת בהשוואה לדוגמאות.

3.3 לחץ כתיבה – לחץ הכתיבה בחתימות המחלוקת חזק קצת יותר מאשר בדוגמאות ויש הבדלים גם בשינויי לחץ הכתיבה.

3.4 מבנה קוו מיקרוסקופי – בחתימות המחלוקת מבנה הקוו הוא באיכות טובה יותר, דופן הקוו מתוחם יותר ופיזור הדיו אחיד יותר בהשוואה לדוגמאות.

3.5 מיקום יחסי – חלק מקווי חתימות המחלוקת ממוקמים במיקום שונה יחסית לקווים אחרים, בהשוואה לדוגמאות. כך, המבנה הימני הלולאתי חורג לימין הקוו האופקי שתחתיו, במחלקת – בהשוואה לדוגמאות. קוו הפתיחה של מבנה לולאתי זה מתחיל שמאלה יותר יחסית לקצה הימני של הלולאה. הקוו האנכי בלולאה השמאלית ממקום ימינה יותר יחסית לקוו האופקי אותו הוא חוצה – בהשוואה לדוגמאות.

4. בנוסף לכך, נראה שחתימות המחלוקת מבוצעות במיומנות כתיבה גבוהה מזו של הדוגמאות.

5. מנגד, ישנו דמיון מסויים בחלק מעיצוב הצורות, דמיון הניתן להשגה על ידי חיקוי. ....

<u>ו. מסקנות</u>

1. **לאור האמור לעיל, גם בהתעלם מסעיף 4 לעיל, <u>קיימת אפשרות סבירה לכך שחתימות המחלוקת לא נחתמו על ידי חותם הדוגמאות.</u>**

2. גם לו היה נעשה שימוש לצורך הבדיקה בחתימות להשוואה שנשלחו ע"י עו"ד אבו פול לא היה בכך כדי לשנות את המסקנה האמורה".

60. בהחלטה מיום 8.5.17 ומהנימוקים שפורטו שם, התרתי המצאת מסמכים נוספים למומחה וככל שאלו יומצאו על הגשת חוות דעת משלימה מטעמו.
ביום 18.12.18 הוגשה חוות דעתו המשלימה של המומחה ובה קבע המומחה, לאחר שבחן דוגמאות חתימה נוספת של המנוח כי אין מקום לסטות ממסקנות חוות דעתו לפיה קיימת אפשרות סבירה לכך שחתימות המחלוקת לא נחתמו על ידי חותם הדוגמאות קרי: המנוח.

61. ביום 4.4.19 נחקר המומחה ואישר והסביר את ממצאי חוות דעתו, שלא נסתרה.

62. ביום 7.10.19, הגיש המומחה חוות דעת משלימה נוספת מאת המומחה, לאחר בחינתו חתימת המנוח על עותק מקור שלישי של הצוואה (צ/1) שלא הייתה בפניו (וזאת, לדרישת ב"כ המבקש/ים). המומחה שב, על מסקנות חוות דעתו.
לבקשת ב"כ המבקש 1, נחקר המומחה שוב בדיון שהתקיים ביום 23.1.20.

63. ככלל, יאמץ ביה"מ חוות דעת מומחים מטעמו, אלא אם כן, מסקנות חוות הדעת חריגות ושגויות באופן קיצוני ו/או בלתי סביר ו/או מצא בית המשפט כי נפלו בהן טעויות.
רע"א 4575/00 **פלונית נ' אלמוני**, פ"ד נה (2) 331, 332), ע"א (עליון) 558/96 **חברת שיכון עובדים בע"מ נ' רוזנטל**, פ"ד נב(4) 563 (1998)], ע"א (עליון) 409/84 **מדינת ישראל נ' שגב**, מ(3) 706, 711 (1986).

אף בענייננו – מצאתי לאמץ מסקנות חוות הדעת שלא נסתרו בחקירת המומחה כאמור.
ברי, כי עסקינן במסקנות של "קיימת אפשרות סבירה" (שחתימות המחלוקת לא נחתמו ע"י המנוח) אולם אלו, למצער, לא סייעו למבקשים להרים את הנטל המוטל עליהם בדבר אמיתות הצוואה כאמור (ואף תומכות בטענות המתנגדים בהקשר לזיוף).

64. יוער כי לא מצאתי כל בסיס לבקשת המבקש 1, בסיכומיו, למינוי מומחה נוסף.

כיצד איפה ניתן עוד להוכיח אמיתות הצוואה?

65. וכיצד מרימים נטלים אלה ומשכנעים באמיתות הצוואה?
"על רצונו של מצווה ניתן ללמוד מאחרים, ומכאן הזהירות הנדרשת בבואנו לייחס לו רצון כזה או אחר. יחד עם זאת, חוק הירושה וההלכה הפסוקה אימצו את העיקרון "מצווה לקיים דברי המת" המטיל על המתנגד לקיום הצוואה להראות כי היא פגומה, כאשר סעיף 25 לחוק הירושה, מבטא את גישת המחוקק לפיה לא הצורה היא העיקר, אלא התוכן, וכדברי השופט

*חיים כהן בע"א 869/75 בריל נ' היועמ"ש.... "**לא הצורה עיקר אלא התוכן, לא הקנקן אלא מה שיש בו, וכמו דיני היושר מימי עולם, כך המחוקק דנן מביט את כוונת העושה ולא אל צורת המעשה".***

יש לזכור גם כי משמדובר בצוואה, עסקינן במסמך שאינו יציר הרגע בו היא נערכה, והיא תוצר של מחשבה תחילה בסופה מקבל המצווה החלטה כיצד תיראה צוואתו ומי יזכה בעיזבונו. רק משבא המצווה להוציא החלטה זו אל הפועל, הוא פונה לעורך דין או לרשות מוסמכת, קובע מועד לקיום פגישה, ובמהלכה מעלה לפניהם את רצונו. עורך הצוואה האמון על קיום הפגישה בתנאים שמתווה הדין, ללא נוכחות הנהנים, רושם את רצון המנוח ואת בקשתו, את פרטי הנהנים, ולאחר מכן מעלה את כל אלה על הכתב במסגרת צוואה שהוא מכין עבור המצווה. נוסח זה מועבר לעיונו של המצווה, או שמוסבר בפניו ורק לאחר מכן, ככל שאין לו הערות לגביו, חותם הוא עליו לפני עדי הקיום שחותמים אף הם על הצוואה. ***נוכח דברים אלה, לא יהיה חולק כי בחינת רצונו של המנוח, והאם הצוואה אכן משקפת רצון זה, אמורה להתמקד, בעיקרו של דבר, בשתי נקודות שעל ציר הזמן, הראשונה היא במועד בו שיתף המצווה את עורך הצוואה - עורך הדין שניסח את הצוואה ברצונו, ואילו השנייה, במועד בו חתם המצווה על הצוואה לפני עדים. על כן נודעת חשיבות רבה לעדותם של אלה מאחר שהמצווה בחר לשתפם בסוד ענייניו, שעה שהשיחות שניהל עם עורך הצוואה ועם עדי הקיום, אמורות להתקיים במעמדם של אלה בלבד, ללא נוכחות צדדי ג', נהנים, קרובי משפחה ואחרים. לעדות זו נודעת חשיבות רבה גם מן הטעם לפיו, כעיקרון, המידע בדבר נסיבות עריכת הצוואה, המפגש המקדים עם המצווה והמפגש המאוחר שבו חתם על צוואתו, אינו עומד לרשות המתנגד....***

סיכומו של דבר: ***<u>לגבי נסיבות עריכת הצוואה חיים אנו מפי אותם עדים, ועל מעוניין בקיום צוואה לדאוג להעדתם, במיוחד מקום ונפל פגם בצוואה, כפי המקרה שלנו".</u>***

עמש (חי') 65589-12-18 **ע.ע נ' א.ע** [פורסם במאגר "נבו"].

<u>העדר עדות עדי הצוואה</u>

66. ביום 30.12.2015 הוגשו על ידי ב"כ המבקש 1 תצהירי עדות ראשית מטעם עדי הקיום לצוואה הנטענת – עו"ד ג.ט. וגב' ט.

עו"ד ג.ט. פרט בתצהירו כי המנוח פנה אליו סמוך למועד עריכת הצוואה כדי לערוך צוואה, כי מסר לו את הפרטים הנחוצים והתייצב במשרדו לחתימתה. עוה"ד פרט כי המנוח התעקש לחתום על הצוואה ביום 21.5.12 מאחר והיה אמור לעבור אשפוז בבית החולים וכי חתם על הצוואה לאחר שהוקראה לו והוא אישר אותה, ללא מעורבות ילדיו. כן הצהיר כי בשלב מסויים, לאחר פטירת המנוח, ערך לבקשת בניו א. וע.פ. טיוטת הסכם שנועד, לדבריהם, להביא אותם לשלום נוכח שמ.פ הרגיש מקופח בצוואה וכי לא התבקש להגיש בקשה לצו ירושה בקשר לעיזבון.

גב' ט. הצהירה, כי בתקופה הרלבנטית לעריכת הצוואה עבדה כמזכירה במשרד בעלה וכי חתמה על הצוואה, בסיום פגישה שהתקיימה בין עו"ד ג.ט. ובין המנוח לאחר שהצוואה הוקראה למנוח והוא הבין את תוכנה.

67. אמנם: "***נפסק כי בהעדר טענה לקיום פגם בצוואה לרבות פגם בנוגע להצהרת המצווה בפני עדים אין צורך להעיד את העדים שהמנוח "הצהיר בפניהם עובר לחתימתו שזו צוואתו"***
(ראה גם ע"א 2098/97 בוסקילה נ' בוסקילה, פ"ד נה(3) 837 (2001), ע"א 130/77 עוזרי נ' עוזרי, פ"ד לג(2) 346 (1979)).....על כך חזר בית המשפט העליון בע"א 587/85 שטרק נ' מדינת ישראל פ"ד מא(3) 227, 233 (1987)...."
עמ"ש (חי') 39186-10-13 **נ.ח נ' א.ס.ח** [פורסם במאגר "נבו"].

ואולם, משנטען כי לא הצהיר המנוח את שנכתב ו/או כי הצוואה זוייפה – היה על המבקשים לזמן את עדי הצוואה על מנת להוכיח את אמיתות הצוואה.
קרי: על המבקשים, המעוניינים לקיים את הצוואה ואשר הגישו אף תצהירי עדי הקיום, היה לדאוג ולפעול להעדתם וברי כי אין די בהגשת תצהירים אלא בזימונם של העדים לדיון, תוך מתן אפשרות לחקירתם ולהתרשמות בית המשפט.

68. העדים לא התייצבו לדיונים שנקבעו לצורך כך.
מתעודת בירור פרטים (מוצג ט"ו) עלה כי אינם מצויים בארץ - עו"ד ג.ט. עזב את הארץ ביום 20.7.2016 והגב' ט. ביום 14.6.2017.

69. בדיון שהתקיים ביום 4.2.19 הבהיר, בהעדר התייצבות העדים לדיון, ב"כ המבקש 1, עו"ד אבו פול: "*צריך לבדוק מה עושים עם העדים האלה. רק עכשיו אנו רואים את המסמך (תעודת בירור פרטים–ע.ק.) ורוצים לשקול אפשרויות אולי לפנות לרשויות בארה"ב*" (ע' 145 ש' 19-20).
ביום 4.4.2019 הוגשה בקשת המבקש 1, בה ביקש לעכב את הדיון ב6 חודשים על מנת לאפשר לו לבצע פעולות לזימון העדים.
ביום 15.10.19, לאחר פרק הזמן שנתבקש על מנת להשלים כאמור את זימון העדים (הגם התנגדות המתנגדים) הוריתי כי ככל שהמבקשים מבקשים לחקור / להשמיע עדות עדי הצוואה עליהם לפעול לאיתורם וזימונם לדיון שיתקיים ביום 23.1.20 וכי בסיום הדיון ייקבעו מועדים להגשת הסיכומים ולא תינתן ארכה נוספת.

סופו של יום כאמור – העדים לא נחקרו בבית המשפט ואף לא הובהר ולא הוכח כי בוצעו כל הפעולות ומוצו על ההליכים האפשריים לצורך זימונם.
יתרה מכך, המבקש 1 הבהיר בסיכומיו (סע' 51-50) כי העדים בארה"ב וכי: "*בסופו של דבר מצבו הכספי והבריאותי של א. לא אפשר פעולה בתוך ארצות הברית, פעולה שמבוקש כי בית*

המשפט יחייב את כל הצדדים לשתף פעולה לגבייה ולממן אותה ולערב בעניין את רשויות מדינת ישראל".

70. אציין כי על פי עדות המבקש 1, א.:-

" אם הוא (עו"ד ג.ט.- ההוספה שלי ע.ק.) שכן של אביך..?
ת. בילדות היה שכן. כשהתבגר היינו מחוץ לשכונה עשרים שנה. אבא שלו היה שכן שלנו.
אם אתה כבר מייחס יחס שכנות. אז אבא שלו.
ש. אתה אומר שהיו גם יחסי עו"ד לקוח.
ת. אמרתי לך שהוא היה שכן שלנו.... " (עמ' 34 ש' 22-15).

וכי עו"ד ג.ט., ייצג את המבקשים 1-4 בתחילתם של ההליכים המשפטיים ושוחרר מייצוג, לבקשתו, ביום 7.10.13.

71. אי העדת עדי קיום הצוואה (כאשר בהיות הצוואה צוואה בעדים–קיומם הינו מרכיב יסוד בצוואה – סעיף 25 לחוק הירושה) בכל הנוגע לנסיבות עריכת הצוואה, ולחתימת המנוח על הצוואה- למצער, לא סייעו למבקשים להרים את הנטל המוטל עליהם בדבר אמיתות הצוואה כאמור.

נסיבות עריכת הצוואה

72. כן **לא** הובאה בפני כל עדות צ"ג אשר יש בה לבסס טענות המבקשים כי הצוואה משקפת את רצון המנוח ו/או נסיבות חתימת הצוואה הנטענת באשר לטענתם, מי מהם לא היה מעורב בעריכת הצוואה ו/או בפעולותיו של המנוח בהקשר זה.

הגם שבאמור לעיל די על מנת לדחות את התביעה למתן צו לקיום הצוואה, שכן כאמור, לא הרימו המבקשים את הנטל המוטל עליהם להוכחת אמיתות הצוואה הנטענת – מצאתי להוסיף כי אף התנהלות הצדדים לאחר פטירת המנוח וכן הקשר בין המנוח ובין בניו וכן אשתו, לא תרמו לביסוס טענותיהם של המבקשים בדבר רצונו של המנוח ו/או אותנטיות הצוואה.

מו"מ וטיוטת הסכם

73. הוצגה בפני (מוצג א') טיוטת הסכם, בין בניו של המנוח, שעניינו חלוקת עיזבון המנוח ביניהם ובו הוראות שונות הנוגעות לחלוקת העיזבון לרבות בית המגורים וקומותיו.
המבקש 1, א. העיד כי:-

"...אמרנו שנעשה הסכם פנימי שתהיה שביעות רצון ואחרי שתהיה הסכמה של כולם נחתום.
ש. היוזמה שלכם הועברה לעו"ד ג.ט.?
ת. כן. אפילו בן דוד שלי התערב בזה ..." (13.11.17 עמ' 29 ש' 14 – 16).

....."ש. מדוע בסוף ההסכם הזה לא נחתם ?
ת. כי תמיד יש קיצוניות מצד מ.פ.
"ש. אבל אתה אישית, אם מ.פ. היה מסכים, היית מסכים?
ת. אני לא יכול להגיד לך מה היה בדיוק אבל לפי מה שהיה בזמנו ודובר, אם היה עונה על הדרישות שלנו, הייתי מסכים.
ש. ואחייך גם היו מסכימים?
ת. אני חושב שכן" (ש' 35-29).

אין מחלוקת כי טיוטת ההסכם נערכה ע"י עו"ד ג.ט. לבקשת האחים ו/או מי מהם (עפ"י תצהירו של עוה"ד – הבנים א. וע.פ.), לאחר פטירתו של המנוח. ההסכם, אשר עניינו ומהותו חלוקת עיזבון המנוח, **<u>אינו</u>** מציין קיומה של צוואה.

<u>הקשר בין המנוח ובין בניו</u>

74. אף ביחסיו של המנוח עם ילדיו, לא היה כדי לתמוך בטענות המבקשים בדבר רצון המנוח להעניק להם את רכושו לאחר פטירתו.

75. מהמסמכים שהוצגו בפני (לרבות ביום 31.1.17) עלה כי יחסי המנוח עם ילדיו היו מורכבים וכללו סכסוכים לאורך השנים אשר אף נדונו בפני ערכאות משפטיות שונות ובין היתר:-

א. בין המנוח ובין בנו, ש. התנהלו הליכים בפני לשכת ההוצל"פ חיפה תיק CCCC ובפני בית המשפט השלום (ת"ט ZZZ).

ש. הגיש התנגדותו לביצוע שטר (שהציג המנוח לביצוע–המחאה) ואליה צורף תצהירו נושא תאריך 15.12.2009 בו הצהיר:

*"2. המבקש (קרי: ש.) הינו בנו הביולוגי של המשיב, אשר ניהל עם אביו המשיב עסקים שונים ורבים....4. **במהלך תקופת עסקיהם האחרונה, נקלעו יחסיהם של הצדדים למבוי סתום, עקב רצונו של המשיב לנתק קשריו עם בניו בכלל ועם המבקש בפרט דבר שהביא לפירוק השותפות המשפחתית שאפפה את ניהול עסקיהם**...5. כחלק מההתחשבנות בין הצדדים... ועל מנת ליישב את ההדורים הפקיד המבקש בידי אביו שיק בטחון, אשר ישמש ערובה לתשלום כל סכום שיתברר לאחר בדיקה ועריכת דין וחשבון כי המבקש חייב סכום כסף כלשהו לאביו.... 14. המבקש יטען עוד כי **תמוהה עד מאוד, שלא לומר אף מזעזעת מאד התנהגותו של אבי המשפחה – המשיב**, עת **נטל שלא כדין** כספים אשר כלל לא מגיעים לו מהמבקש. לא זו אף זו, שיחסי הכבוד והאמון אשר הנחו את המבקש בהתנהלותו מול אביו המשיב, נוצלו על ידי המשיב לרעה....16. המבקש יטען עוד, כי **התנהלותו הקלוקלת של אביו, לא פסחה על שימוש בלתי חוקי שנעשה על ידו בשיק** נשוא התנגדות זו, אם כי המשיב*

*עשה אף **שימוש בלתי חוקי** נוסף שעניינו קבלת כספים שאינם מגיעים לו כלל תוך ניצול ..ושימוש ביפוי כוח בלתי חוזר שחתם עליו המבקש לטובת אביו לצורך קניית דירה בשנת 2004. ...דבר אשר מצמית עילת תביעה כנגד המשיב, אשר תוגש ממש בקרוב לבהמ"ש.."*

בהליך זה הוגשו אף תצהיריהם של א.פ.מ, מ.פ., ע.פ וא.

כן הוגש תצהיר המנוח, נושא תאריך 29.3.2011 ובו מצהיר המנוח, בין היתר:-

*"..5.1 לצערי הנתבע העלה בבקשתו ובתצהירו ובתצהירי עדיו טענות שיקריות ביודעין ובזדון תוך שהוא מטעה את כבוד בית המשפט. 5.2 טענותיו השקריות של הנתבע,... מועלות על ידו ביודעין מתוך הנחה שאני אדם מבוגר, בן 78 סובל ממחלות, עברתי ניתוח לב פתוח, סובל ממחלת אסטמה ועוד וכי לא אוכל להפריך את טענותיו. 5.3 מצער עוד יותר שהנתבע, ביחד עם אחיו (פרט לבן הבכור מ.) ומשיקולים של נקמות עליהם אעמוד בהמשך מצטרפים לשקריו. 5.4 **<u>התנהגות הנתבע ותמיכת אחיו בו באות על רקע סכסוך מר וקשה ביני ובינם</u>** **<u>שביסודו חמדנות וניסיון לנשל אותי מרכושי ומכספי בעודני בחיים</u>**. 5.5. **<u>מאז התגרשתי מאימם של הנתבע ואחיו ונשאתי אשה אחרת, התהפך יחסים של בני אלי וביניהם הנתבע ועשו והם עושים ככל שלאל ידם כדי לבוא עימי חשבון, לסחוט ממני רכוש וכספים ולרושש אותי בעודי בחיים..." ועוד....</u>***

ב. <u>הליך בבית המשפט השלום (ת.א. bbb/www)</u> - בו התקבלה עתירת המנוח כנגד בניו – מ., ש. ומ.פ. וניתן ביום 22.5.2008 פסק דין הצהרתי לפיו הכספים המוחזקים בחשבון בבנק הפועלים שייכים ולו וכי הם מנהלים חשבון זה כנאמנים ואין להם כל זכות עצמאית בכספים בו. **יצוין כי המנוח טען שם, בין היתר, כי החשבון נפתח במטרה "לשריין" לכל אחד מתשעת ילדיו סך של 100,000 ₪ אותו יוכלו לקבל לאחר פטירתו וביה"מ אימץ טענה זו אשר נתמכה בהודעת הבנק שהוגשה ובמסמכים נוספים**.

ג. <u>תמ"ש nnn</u> שהתנהל בפני, בו עתר המנוח כנגד מ.פ. לפינוי וסילוק יד מהדירה בחלקה -- גוש --- שבX ולתשלום דמי שכירות/שימוש. התביעה נמחקה נוכח פטירת המנוח ביום 6.8.12.

ד. <u>ה"ט hhh בבית המשפט השלום בחדרה</u>– שם ניתן, לבקשת ש., צו הגנה כנגד המנוח במעמד צ"א והוא העיד בפני ביה"מ בדיון שהתקיים ביום 17.6.12: *"הבקשה נגד אבא שלי...בתקופה האחרונה הוא כל הזמן מפריע. הוא עשה מצלמות, כשאשתי נכנסת הוא מקלל אותה ומאיים, כשאני נכנס הוא מתחיל לקלל ולאיים... כל יום יש לו סיפור אחר עד שהגשתי לשלב הזה. הוא כל הזמן מאיים. אם אני לא יצא מהבית הוא יהרוג אותי.... הפניתי אליו אנשים מכובדים ושום דבר לא עזר..."*

טרם לכך, הוגשה תלונת ש. במשטרה ביום 14.6.2012, כנגד המנוח בגין איומים.

ה. ביום 14.6.12 נחקר א. במשטרת ישראל כשהינו חשוד בכך שבתאריך 11.6.12 תקף את המנוח וגרם לו לחבלות.

המנוח הצהיר בפני חוקר/ת המשטרה כי:

"...הילד א. עיקם לי את יד ימין שלי וגרם לי לשבר בכתף...כדי לקחת את המפתח של מנעול השער.... לאחר מכן רופא הגיע אלי לבית ופינו אותי לבית חולים חדרה. אני שם אמרתי נפלתי כי אני מתבייש שהבנים שלי תוקפים אותי. .....

ש. האם אתה מסוכסך עם א.? ת. כן.

ש. על מה כל הסכסוך?

ת. בגלל שהתגרשתי ורוצים כסף".

וא. הצהיר בחקירתו במ"י:

ת: "זה לא נכון. ביני לבין אבי יש סכסוך על הכניסה לבניין. הוא לא רוצה שנכנס מהכניסה הראשית עם השער אולה אמרתי לו שאני כן נכנס והוא עשה כל הבלאגן....

ש: אתה יודע שאביך הצטרך טיפול רפואי?

ת: כן אבל זה היה בטעות ...ממש אחרי הויכוח בחמש או שש שעות לפחות ולא סמוך לאירוע. אני מתבייש בו.

ש: למה שאביך יגיד שאתה תקפת אותו אם אתה לא באמת תקפת אותו?

*ת. הוא עשה זאת כדי להציק לנו ולהפריע לנו. **<u>אף אחד מהאחים שלי לא מדבר איתו</u>**".*

והנכד ג. העיד:

"איך הקשר שלך עם סבא שלך ג.?

ת. <u>אני כבר חמש שנים לא מדבר איתו. בעניין של כסף, בינו לבין אבא שלי. גם אבא שלי לא מדבר איתו.....</u>

ש: סבא שלך ג. מוסר בעדותו כי מי שתקף אותו זה דוד שלך א. מה תגובתך?

ת. שקר וזה לא נכון.

<u>"ש: למה שסבא שלך ישקר ויגיד שזה הוא שתקף אותו אם הוא לא תקף אותו?</u>

<u>ת: רוצה לתפור לו תיק. סבא שלי מדבר רק עם דוד אחר מכל הדודים שלי וחוץ ממנו אף אחד לא מדבר איתו וכי כל הזמן מנסה להכתיב לכולם מה לעשות".</u>

בעדותו, הכחיש מר א. או "לא זכר" מחלוקות בינו ובין אביו, טען כי:-

"ש. מתי פעם אחרונה, לפני שהוא מת, דיברת עם אביך?

ת. כל הזמן. אשתי כל בוקר שתתה איתו קפה".

לא זכר כי הגיש תלונה כנגד אביו, הכחיש כי זומן לחקירה במשטרת ישראל בשל כך או כי נחקר, התחמק מתשובות לשאלות הנוגעות לחקירת בנו (13.11.17 עמ' 37 ש' 30 ואילך) וזאת- בניגוד גמור למסמכים שהוצגו בפני כאמור ואף לעדות חוקרת משטרת ישראל, גב' נ., מיום 10.5.2018 ומיום 18.12.2018 שאישרה כי חקרה את א. וג. כפי שתועד במסמכים שהוצגו (לרבות את האמצעים בה זוהו על ידה הכוללים תמונה של מר א.).
באמור, ושמצאתי לאחר שמיעת חקירת חוקרת מ"י כי לא נפל פגם בזיהויו בחקירה וכי המפורט בה מהווה ראיה משמעותיות למערכת היחסים במשפחה – יש משום פגיעה משמעותית במהימנות מר א. (וזאת, בלשון המעטה).

בדומה נהג אף מ. משהעיד, בניגוד לראיות שהוצגו בפני כי:-

" מערכת היחסים של כל האחים עם אבא, לא רק אני, מערכת יחסים טובה. טוב מאוד אפילו. ראייה לכך, שש. קנה לאבא בית. זו מערכת היחסים" (10.5.18 עמ' 137 ש' 9).
"לצערי הרב, מי שהיה מסוכסך עם אבא זה מ.פ. רק מ.פ. ומ.פ.מ.
ש. ואתה לא? ת. אני לא.
ש. ולא היו תלונות במשטרה בין האחים שלך לבין אבא? ת. לא שידוע לי.
ש. וצו הגנה שהוציאו נגד אבא? ת. לא שידוע לי." (עמ' 137 ש' 34 ואילך).

אציין כי מ.פ. (המתנגד 2) הודה בחקירתו בכל הנוגע ליחסיו עם המנוח:-

"אני אסביר לך בכללי. חד וחלק. מרגע שאבא שלי התחתן לא דיברתי איתו חצי מילה ולא ביקרתי אותו. רק בבתי חולים ביקרתי אותו. לא בG ולא בבית שלו".(21.11.17 ע' 62 ש' 4-3).

והבהיר כי:-

ש. האחים שלך מנסים ליצור כאן תמונה שהיחסים של האחים עם אביך היו אידיליה, מצויינים. מה אתה אומר?
ת. אני וא. לא היינו בכלל ביחסים עם אבא שלי. השאר עליות וירידות, אבל הם היו ביחד...
ש. האחים?
ת. כן, חוץ ממני ומא.
ש. והאחיות?
ת. הם היו ביחס טוב מאוד עם אבא שלי...(עמ' 69 ש' 32 – עמ' 70 ש'5).

<u>הקשר בין המנוח ובין אשתו, המתנגדת 1</u>

76. עוד עלה מהמסמכים שהוצגו בפני והעדויות שנשמעו כי אף מערכת היחסים בין המנוח ובין אשתו, המתנגדת 1 הייתה מורכבת לאורך השנים ואף סמוך טרם פטירת המנוח.
יחסיהם לכאורה לא התנהלו על מי מנוחות:-

א. בשנת 2003 פרץ משבר בין הצדדים ואף הוגשה ע"י המתנגדת תלונה במשטרה כנגד המנוח (תצהיר המתנגדת מיום 30.10.2003 נספח ו' לתשובה להתנגדות לקיום צוואה מיום 5.1.2014). המתנגדת העידה על הסכסוך בינה ובין המנוח בשנת 2003 ועזיבתה לאור אלימות שננקטה נגדה, לטענתה, על ידי המנוח (עמ' 85 ש' 28 ואילך) וחזרתה לחיים עם המנוח ועל יחסיה המורכבים עם המנוח:-

"נכון היה עצבני אבל כשהיה נרגע הכל היה בסדר. סבלתי לפעמים אבל לפעמים לא" (עמ' 97 ש' 24). *"אני הייתי עייפה, התנהגותו הייתה מאוד עצבנית, אין אף אחד שמבקר אותי. הייתי לבד ואין אף אחד שהיה נכנס אצלי לשתות כוס מים ואני והוא כל הזמן פנים מול פנים רבים, הוא לא עוזב את הבית ולא נותן לי לעזוב את הבית"* (עמ' 94 ש' 20).

"...ואני היתי מכסה אותו ומגלחת אותו ומספרת אותו. נתתי לו כבוד רב. כולם אמרו שנתתי לו כבוד רב. לך לשאול את אנשי D, עבור הכבוד שאני נתתי לו. אמרו לי איך יש לך סבלנות, הייתי עונה להם זה גורלי ואני מסכימה לגורל שלי". (עמ' 92 ש' 32).

ב. בשנת 2005, הגיש המנוח תביעה לגירושין בביה"ד השרעי בבאר שבע (תיק kkk). המנוח והמתנגדת הסדירו הסכסוך ביניהם וחתמו על הסכם פשרה ביום 13.7.2005 על פיו ימשיכו בחיי זוגיות משותפים וטובים כאשר המתנגדת התחייבה לשלם סכום חודשי בסך של 250 ₪ לידי המנוח בגין הוצאות לצרכי הרכב, לערוך קניות וניתנה לה הרשות לבקש את משפחתה ב --- אחת לחודשיים למשך 5 ימים בכל פעם בנסיעה עם המנוח וכן באירועים משפחתיים.

ג. סמוך טרם עריכת הצוואה ופטירת המנוח, ביום 7.5.12 , הגישה המתנגדת 1 כנגד המנוח, תביעות בבית הדין השרעי לגירושין ולמזונות (תיקים --- ו- ----).
בעתירתה לגירושין (תרגום הוגש ביום 12.11.17) טענה כי: *"לפני למעלה מחודשיים גירש הנתבע את התובעת מבית הנישואין ללא סיבה"*, כי: "כל הניסיונות ליישב את הסכסוך לא הביאו את הנתבע לידי מתן רשות לתובעת לחזור לבית הנישואין" וכי: "מאז שהנתבע גירש את התובעת היא מתגוררת בבית אביה בכפר ---- ..." והיא עתרה: "מבית הדין הנכבד לשלוח את שני הבוררים ולהפריד בין שני הצדדים בשל מריבה וסכסוך...".
ביום 3.7.12 נמחקה התובענה על ידי ביה"ד נוכח פטירת המנוח.

והמתנגדת העידה על הסכסוך בינה ובין המנוח טרם פטירתו:-

"ש. את כותבת שאת גרה בבית של אביך ועזבת את הדירה.
ת. אני עזבתי ויצאתי מפני שרציתי ללכת לאבא שלי. אבא שלי היה חולה ומאושפז בבית החולים.
ש. מאז ועד המוות של בעלך לא חזרת?
ת. כשנפטר, חזרתי ונשארתי שם במשך שלושה ימים.

ש. לא הבנתי.
ת. היה בית משפט בינינו, הוא אמר לי אם את הולכת להוריך, לא תחזרי לדירה. אני חששתי וישבתי שבוע שבועיים ככה. אמרתי שאני רוצה את הזכויות שלי, אני רוצה לגשת לבית המשפט על מנת לפייס אותנו ובכך יגלו את הזכויות שלי.
ש. זה בשביל לקבל את הזכויות שלך ?
ת. רציתי לחזור דרך בית משפט. הוא היה מתקשר אליי ומבקש ממני לחזור. לכן אני אמרתי רוצה לחזור דרך בי"מ על מנת שבית המשפט יסדר את העניינים בינינו".(22.2.18 ע' 85 ש'1).

ד. מעיון בפרוטוקולי הבקשה לצו הגנה שהגישה המתנגדת 1, ביום 2.8.12 בבית משפט זה, כנגד מ., ש., א. ומ.פ. עלה כי המתנגדת 1 עזבה את הבית בה גרה עם המנוח בD, **לאחר פטירתו**, ולטענתה עברה להתגורר בכפר --- בשל איומי המשיבים לבקשה. המשיבים לבקשה לא התייצבו לדיון במעמד הצדדים ביום 9.8.12 וניתן צו הגנה אשר אסר, בין היתר, על כניסתם לדירה בה התגוררו המנוח והמתנגדת 1 בכפר D כאמור.

המתנגדת 1 העידה על יחסי המשפחה המורכבים אף עם ילדי המנוח ובין היתר:-
"...אף אחד לא היה בא אצלנו. נכון שאושפז מ. ביקר אבל מ.פ. וש. לא ביקרו אותו. מ.פ. לא היה מדבר איתו. גם א. לא היה מדבר איתו ואף אחד לא היה מדבר איתו, רק מ. ואשתו. גם כן מ.ג. היתה באה לבקר". (עמ' 92 ש' 21-19).

77. הגם האמור, הובהר כי בנו של המנוח ע.פ., נקט בהליך בפני בית הדין להכרזה על תוקפם של הגירושין בין המתנגדת ובין המנוח אולם תביעתו נדחתה.

<u>סוף דבר – האם הוכיחו המבקשים את אמיתות הצוואה הנטענת</u>

78. ***כפי בעניינו*** *: "בהחלט ייתכנו מקרים בהם נתבע טוען טענת הגנה הכוללת טענת מרמה (ו/או זיוף – ההוספה שלי ע.ק.) ואינו מצליח לעמוד בנטל השכנוע לצורך קביעת המרמה כממצא עובדתי, אך בה בעת מצליח לערער את הבסיס הראייתי שהציב התובע לביסוס טענותיו הוא ובכך להביא לדחיית התביעה ...".*
ע"א 7456/11 **מוריס בר נוי נ' מלחי אמנון** [פורסם במאגר "נבו"].

נוכח האמור, לא מצאתי כי יש די בעדויות ובראיות שהונחו בפני על מנת להוכיח אמיתות הצוואה. מן המפורט לעיל, מסקנת חוות דעת המומחה והעדויות שנשמעו - לא הרימו המבקשים את הנטל המוטל עליהם, להוכיח אמיתות חתימת המנוחה על הצוואה–ודין הבקשה לקיומה להידחות.

<u>האם הוכח כי הצוואה זויפה על ידי המבקשים? האם יש לפסול המבקשים מלרשת את חלקם בהתאם לדיני הירושה?</u>

79. עפ"י סעיף 5(א)(2) לחוק הירושה:

"(א) אלה פסולים לרשת את המוריש:

(1) מי שהורשע על שגרם במתכוון למותו של המוריש או שניסה לגרום למותו;

(2) מי שהורשע על שהעלים או שהשמיד את צוואתו האחרונה של המוריש, או שזייף אותה, או שתבע על פי צוואה מזוייפת."

80. בשונה מהנטל להוכיח אמיתותה של הצוואה, הנטל להוכיח כי הצוואה זויפה על ידי אדם מסוים, מוטל על הטוען לכך. הגם שהנטל הוא של מאזן הסתברויות, כמקובל במשפט האזרחי, הרי שכמות הראיות ורף הראיות הנדרש לגבי טענת זיוף, אשר לה גוון מעין פלילי, הם גבוהים יותר ועל בית המשפט לבחון את הראיות בזהירות ובקפדנות.

ע"א 7456/11 **בק נוי נ' מלחי אמנון** (11.4.13), ע"א 3546/10 **מישאלי נ' קליין** (18.4.12), ע"א 3725/08 **חזן נ' חזן** (3.2.11) [פורסמו ב"נבו"], ע"א 475/81 **זיקרי נ' "כלל" חברה לביטוח**, פ"ד מ (1) 589)).

81. אין בקביעה כי לא הוכחה בפניי אמיתות הצוואה במידה מספיקה על מנת לקיימה – כדי לקבוע כי צוואת המנוחה זויפה.

הגם אם הצוואה זויפה - אין בהליך ובראיות שהובאו בהליך זה, כדי לקבוע <u>זהות</u> מי שביצע את מעשה הזיוף, ככל שבוצע.

עוד יוסף, כי מי מהצדדים לא הורשע בזיוף/שימוש בצוואה מזויפת (ומקל וחומר לא ניתן פסק דין פלילי מרשיע) וכן לא מתקיימת כל חקירה פלילית בעניין זה (ת"ע 1850/98 **בטאן נ' בטאן** (לא פורסם), שוחט גולדברג ופלומין, **דיני ירושה ועיזבון**,2005 עמ' 39).

נוכח האמור, אין מקום להורות כי מי מהצדדים פסולים לרשת את המנוח.

<u>צוואות נוספות</u>

82. מהלך העדויות עלה כי לכאורה המנוח ערך שתי צוואות קודמת, לצוואה נשוא הליך זה, האחת בשנת 2002 והאחת בשנת 2011.

הצוואות לא הוצגו בפני.

כן נטען כי הצוואה משנת 2011 שללה את זכות הבנים בעיזבון ובוטלה על ידי המנוח ביום 14.1.12.

מהעדויות עלה כי לכאורה נערכו הצוואה באמצעות עו"ד מטמרה – עו"ד חי'.

83. **<u>טענות אלו אמנם לא התבררו ולא היה מקומם להתברר במסגרת הליך זה אולם נוכח קיומן ובהתאם להוראות חוק הירושה – אין מקום ליתן צו ירושה אחר המנוח, בשלב זה ועל הצדדים ו/או מי מהם לנקוט בהליכים מתאימים בעניין העיזבון – הגשת בקשה לצו ירושה / קיום צוואות נוספות ככל שאכן קיימות.</u>**

סוף דבר

84. **מכל הנימוקים המפורטים לעיל- אני מקבלת את ההתנגדות ומורה כי אין ליתן צו קיום צוואת המנוח הנושאת תאריך מיום 21.5.2012.**

85. נוכח תוצאות ההליך – הנני מחייבת את המבקשים בתשלום הוצאות המתנגדים.
לפנים משורת הדין, בשל היות הצדדים בני משפחה אחת, מהות הסכסוך ועל מנת שלא להחריף היחסים שבין הצדדים (ומתוך תקווה כי ניתן יהא לשקמם לאחר הכרעה זו) – הנני פוסקת ההוצאות בסך של 10,000 ₪ בלבד, אשר ישולמו למתנגדים ע"י המבקשים, תוך 30 ימים מיום קבלת פסק הדין, שאם לא כן יישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק.
נוכח מסקנת חוו"ד ותוצאות ההליך, יישאו המבקשים אף בתשלום **מלוא** שכר טרחת המומחה (בגין עריכת חוות הדעת) וישיבו למתנגדים התשלום ששולם על ידם.

86. המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים ותסגור התיקים שבכותרת.

ניתן היום, י"ח אייר תשפ"א, 30 אפריל 2021, בהעדר הצדדים.

ענבל קצב-קרן, שופטת